

raschivescu így fogalmazott meg: Világunkban a rosszat a zsarnok személyesíti meg, a jót pedig az ember. S minket az ember sorsa kell hogy érdekeljen!

Még 1947-ben, Hódmezővásárhelyen, a Dél-sziget irodalmi estje után mondta el vendégünk, Szabó Lőrinc, hogy miként segítette az ostrom alatt házáat, családját egy kirgiz kapitány, Temirkul Umetoli. Neki köszönhetette könyvtárának megmaradását is. (Vö.: Tiszatáj 1965. 2. sz. Dalos György cikke. A szerk.)

Umetoli költő volt, költő ma is! S mint az első számú bulletin mellékletéből értesülök, itt van a szovjet költődelegációval. Nem sokat teketóriázunk. Kabaebo Lóránt, aki a Szabó Lőrinc-monográfián dolgozik, kocsit szerez, s huszonegy év után visszük a kirgiz költőt a Volkmann utca 8-ba, Szabó Lőrinc özvegyéhez, leányához.

Nagy a meglepetés, nagy az öröm. Kérdések, feleletek zaporoznak. Az özvegyet a hála fűti, Umetolit a régi, kedves költőbarát emléke iránti tisztelet... Baacsonyban Váci Mihályt rajzos, jó kedvében találok. Megkérem, rajzolja le a kirgiz poétát. Legalább ennyi emlékünknél maradjon Umetoliról, messi Kirgizia aalnokáról, aki most a „szűz földek” hőaitóiról írja legújabb poemáját. A karikatúra elkészül, s ma már legkedvesebb emlékeim közé tartozik.

*

Golob, ez a szőke, magas növésű, hányaveti, egyébként szimpatikus fiatal szerb-horvát költő, igen epés megnyilatkozásaival hívta fel magára a figyelmet. Jóval a Petőfi, Ady, József Attila romániai hatását, példáját méltató Mihail Beniuc, s Frenaud, Guillevic, Szurkov után szólalt fel, és öt percen át csak méltatlankodott, kritizált. Hogy ezen a konferencián mindenki csak ágál, mintha a Comedie Française színpadán lenne, nem hallani mást közhelyeknél, frázisoknál, holott magunk közt vagyunk, mi költők, tehát saját dolgainkról kellene beszélni nagyon őszintén.

Komolyság, mértéktartás jellemezte ezt a találkozózt, bár szélsőséges nézetek, ideológiák képviselői ültek a padsorokban, így visszhang nélkül maradt három napon át Golob kissé izléstelen kifakadása. Garai Gábor, a konferencia titkára azonban záróbeszédében kötelességszerűen, de nagyon finoman reflektált az ünneprontó szavakra.

— Golob barátunk kifogásolta tanácskozásunkat, a felszólalásokat. Hogy mi csak közhelyeket mondtunk, ami nem lehetett célja a konferenciának. Ez utóbbiban igaz van — mondotta Garai. — De kérdem én: nem üres frázis volt, amikor a költői alkotómunka feltételeiként a béke, szabadság, jólét szavait suhogtatta untalan a hallgatóság feje felett Golob barátunk...?!

*

Másfél napot a Balatonnál is töltöttek vendégeink. Itt beszélgettünk Jelena Karstovával. A nagy moszkvai könyvkiadó, a Progress szerkesztője. Ő patronálja a magyar irodalmat, kezében futnak össze mindazon szálak, melyek a magyar költők, írók műveinek oroszra fordításával, megjelentetésével kapcsolatosak.

Sajnálkozik!

— Annyi jó, nagyon tehetséges magyar költőt ismerek, s mégse telik többre évente egy-egy antológiánál. Hiába! Kevés a papír, köt bennünket a terv, s aztán ott még a kereskedelem, amely nem rajong a verseskönyvekért, pedig ha valahol, nálunk, a Szovjetunióban van kultusza a költészetnek!

Később azonban kiderül, hogy mégse olyan vizsgálatlan a helyzet, mint beszélgetésünk elején hittem. Juhász Ferencsel, Nagy Lászlóval tárgyalt már egy-egy versváltogatás dolgában, s ki szeretnék adni jövőre Dery Tibor legújabb regényét.

Lám, így válik mindjárt gyakorlattá, amit az olasz költő, Gianni Toti mondott: Ablakot tár a világra, közelebb hozza egymáshoz az irodalmakat ez az összejövétel!

Nagy sikere volt a füredi költői estnek, a SZOT-üdülő színháztermében. S másnap reggel is sokan gratuláltak még a nagy svéd író-költő Artur Lundkvistnek! Hogy találdékonyságával, hidegvérével ő mentette meg a műsort!

Van benne igazság.

Gondolja csak el az olvasó: Lundkvist a televízió és filmhíradó lámpátnak tüzeiben beszél, hogy ő, Európa vándormadara, mennyire jól érzi magát Magyarországon, köztünk, ahol minden csupa lendület, csupa tűz... S ebben a pillanatban: Bumm! A színpad magasában felrobban egy ezres égő, lángra lobbantva a függőnyt, a hulló parazsak pedig futamodásra készítetik Lundkvistet s a tolmács Lontay Lászlót. Tíz perccel később, tüzek és pernyék múltán azonban már ismét ott áll a színpadon, s harsány derülttség közepette jegyzi meg:

— Még mondja valaki, hogy a költőkben nincs megidéző, mágikus erő! A tűzről beszéltem. S voila! — int a függönyfoszlányokkal, szenes gerendával eliető műszakiakra.

